

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CIX

Nr 1

WARSZAWA 2002

<http://rcin.org.pl>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CIX
2002**

1

**WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 2002**

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Marian Dygo (zastępca redaktora), Adam Galos, Magdalena Hułas, Leszek Jarmański (sekretarz), Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Tomasz Kizwalter (zastępca redaktora), Wojciech Kriegseisen (redaktor), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski, Roman Michałowski, Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Józef Szymański, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831 02 61
e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh.semper.pl>

Adiustacja: Bogusława Pilch

© Copyright by
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 2002

© All right reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

ul. Bednarska 20a, 00–321 Warszawa
tel./fax: (0 22) 828 49 73
e-mail: semper@semper.pl
<http://www.semper.pl>

PL ISSN 0023–5903
Nr indeksu 363103

SPIS TREŚCI

Roman Michałowski, Post dziewięcioletniowy w Polsce Chrobrego. Studium z dziejów polityki religijnej pierwszych Piastów	5
Wojciech Organiściak, Polskie <i>Artykuły wojskowe</i> z 1775 roku	41
Konrad Zieliński, Żydzi pod okupacją austro-węgierską w wyborach do samorządu miejskiego 1916 roku	61

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Jerzy Rajman, „In confinio terrae”. Definicje i metodologiczne aspekty badań nad średniowiecznym pograniczem	79
Urszula Augustyniak, Specyfika patronatu magnackiego w Wielkim Księstwie Litewskim w XVII wieku. Problemy badawcze	97
Jacek Rozmus, Jerzy Gordziejew, Splendor i krytyka <i>Cmentarza farnego w Grodnie</i>	111

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Janusz Sondel, Kilka uwag na temat początków Uniwersytetu Krakowskiego	117

*

J. Strzelczyk, <i>Otton III</i> — Roman Michałowski	127
M. L. Wójcik, <i>Dokumenty i kancelarie książąt opolsko-raciborskich do początków XIV wieku</i> — Winfried Irgang	131
<i>Historický atlas měst České republiky</i> , cz. 4: <i>Děčín</i> ; cz. 5: <i>Hradec Králové</i> ; cz. 6: <i>Slaný</i> ; cz. 7: <i>Tábor</i> , cz. 8: <i>Jihlava</i> ; cz. 9: <i>Třebíč</i> — Jarosław Suproniuk	133
<i>Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae</i> , cz. 5 (1346–1355), fasc. 3 (1350–1352), wyd. J. Zachová — Jan Piętka	137
<i>Krakau, Prag und Wien. Funktionen von Metropolen im frühmodernen Staat</i> , red. M. Dmitrieva, K. Lambrecht — Andrzej Wyrobisz	139
A. Karpiński, <i>W walce z niewidzialnym wrogiem. Epidemie chorób zakaźnych w Rzeczypospolitej w XVI–XVII wieku i ich następstwa demograficzne, społeczno-ekonomiczne i polityczne</i> — Andrzej Klonder	144
<i>Żydzi polscy 1648–1772. Źródła</i> , wyd. A. Kaźmierczyk — Jakub Goldberg	149
A. Michałowska, <i>Między demokracją a oligarchią. Władze gmin żydowskich w Poznaniu i Swarzędzu (od połowy XVII do końca XVIII wieku)</i> — Adam Teller	152
K. Marchlewicz, <i>Polonofil doskonały. Propolska działalność charytatywna i polityczna lorda Dudleya Couttisa Stuarta (1803–1854)</i> — Radosław Żurawski vel Grajewski	155

W. Mich, <i>Ideologia polskiego ziemiaństwa 1918-1939</i> — Mirosław Ustrzycki	159

KRONIKA

Konferencja naukowa „Kościół katolicki w Małopolsce w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym” — Monika Saczyńska-Kaliszuk	163
Dyskusja nad nową syntezą historii Polski — Tadeusz Epsztein	165
Konferencja naukowa „Ignacy Krasicki (1735-1801) — pisarz i środowisko. W dwusetlecie śmierci — Magdalena Górka	166
VI seminarium naukowe „Dwór polski. Zjawisko historyczne i kulturowe” — Tadeusz Epsztein	169

CONTENTS

Roman Michałowski, <i>The Nine-Week Lent in Poland under Bolesław the Brave. A Study from the History of the Religious Policy of the First Piasts</i>	5
Wojciech Organicki, <i>The Polish Military Articles of 1775</i>	41
Konrad Zieliński, <i>The Jews under Austrian-Hungarian Occupation in Municipal Self-Government Elections of 1916</i>	61
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	79
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	117
CHRONICLE	163

INSTRUKCJA REDAKCYJNA „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

I. Zaleca się, aby teksty sporządzane były w dwóch egzemplarzach wydruku (maszynopisu) wydawniczego: podwójna interlinia, 30 wierszy na stronie, po 60 znaków w wierszu, szeroki lewy margines, bez żadnych wyróżnień. Do wydruku prosimy dołączyć dyskietkę.

II. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji): z lewej strony u góry imię i nazwisko autora, a także nazwa instytucji (jeśli autor życzy sobie, aby tekst był afiliowany) lub miasto. Poniżej na osi tytuł. Wszystkie elementy pismem tekstowym, nie wersalikami.

III. Układ pozostałych rodzajów tekstów.

1. W recenzji nad tekstem zamieszczamy nagłówek: imię (rozwinęte) i nazwisko autora recenzowanej pracy, pełny tytuł według strony tytułowej (gdym recenzja dotyczy pracy zbiorowej lub edycji źródłowej, po tytule podajemy pełne imiona i nazwiska redaktorów lub wydawców; jeśli praca jest wielotomowa — liczbę tomów lub części cyframi arabskimi, np. t. 1–2), miejsce i rok wydania, nazwę wydawnictwa, liczbę stron, ewentualnie nazwę serii wydawniczej. W nagłówkach stosujemy skróty w języku recenzowanej pracy, np. ed., bearb. von, hrsg. von itp. Imię i nazwisko autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje, umieszczamy pod tekstem recenzji, z prawej strony.
2. W tekstach do działu „Kronika” tytuł umieszczamy na osi pierwszej strony, imię i nazwisko autora jak w recenzji.
3. Nekrologi: w tytule imię i nazwisko zmarłego, pod nim w nawiasach dokładne daty życia, imię i nazwisko autora jak w recenzji.

IV. Tytuły, cytaty, cudzysłowy.

1. Tytuły dzieł i dokumentów:

- a) rękopisy: oryginalne tytuły i incipity dokumentów, referatów itp. piszemy w cudzysłowie, tytuły nadane przez autora tekstu — bez cudzysłowu, np. Laudum sejmiku, Memoriał itp.;
- b) druki: tytuły dzieł i dokumentów piszemy kursywą, tytuły rozdziałów i fragmentów dzieł (dokumentów) — w cudzysłowie, tytuły domyślne lub utarte określenia tytułowe — dużą literą bez wyróżnień, np. Kronika Helmolda, Roczniki kwedlinburskie, Geograf Bawarski, Konstytucja 3 Maja.

2. Cytaty:

- a) źródła cytujemy wyłącznie w języku oryginału; w wypadku słowiańskich alfabetów cyrylickich (białoruskiego, bułgarskiego, macedońskiego, rosyjskiego, serbsko-chorwackiego i ukraińskiego) stosujemy transliterację według normy międzynarodowej (ISO 9:1995), zob. niżej tablicę transliteracyjną;
- b) cytowanych fragmentów źródłowych nie poprzedzamy i nie kończymy trzema kropkami;
- c) opuszczenia w cytowanym tekście sygnalizujemy dwiema pauzami bez nawiasów prostokątnych: — —.

3. Cudzysłowy: generalnie podwójne (dół-góra), w tekstach angielskich — podwójne w górnej frakcji.

V. Pisownia imion, nazwisk i innych wyrażeń określających osoby.

1. Stosujemy oryginalną pisownię imion i nazwisk w ojczystym języku osób wzmiankowanych, w wypadku imion i nazwisk słowiańskich zapisanych

- cyrylicą stosujemy transliterację według normy międzynarodowej. Powyższe nie dotyczy osób uznanych za powszechnie znane (np. Cynceron, Szekspir, Waszyngton, Wolter itd.), panujących i świętych. W wypadku spolonizowanych cudzoziemców można stosować formę polską.
2. Imiona osób po raz pierwszy wzmiankowanych w tekście lub narracyjnym fragmencie przypisu powinny być przytoczone w pełnym brzmieniu. W innych przypadkach podaje się inicjały imion i nazwisko lub — zwłaszcza w odniesieniu do postaci znanych albo często wymienianych w tekście — tylko nazwisko, np. Kościuszko, Mickiewicz. W opisach bibliograficznych i archiwalnych zawsze należy uwzględnić jedynie inicjały imion i nazwisko.
 3. Osoby wymieniane w recenzjach i sprawozdaniach powinny występować bez stopni oraz tytułów naukowych i zawodowych. Zasada ta nie obowiązuje w nekrologach w odniesieniu do zmarłych.
 4. W recenzjach słowo „Autor” piszemy wielką literą, o ile odnosi się do autora recenzowanej pracy.
 5. W nekrologach zaimki osobowe określające zmarłych piszemy wielką literą.

VI. Skrótory, daty i inne określenia czasu, liczebniki.

1. W tekstach stosujemy ogólnie przyjęte skrótory: itd., m.in., etc. i inne (zob. niżej zamieszczony wykaz skrótory), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek).
2. Daty w tekście:
 - a) miesiąc słownie, np. 5 marca 1910 r.;
 - b) przy różnych stylach (kalendarzach): 10/20 maja 1589 r., ale 27 II/11 III 1896 r.;
 - c) okresy od do: np. 1–10 maja 1900 r., 1 maja – 10 czerwca 1900 r.;
 - d) w datach wtrąconych w nawiasie miesiąc podaje się liczbą rzymską i nie stosuje się skrótory r. na końcu, np. (1 V 1826).
3. Daty w przypisach:
 - a) miesiąc liczbą rzymską, np. 5 III 1900 (nie dotyczy cytatów i fragmentów narracyjnych);
 - b) w razie braku daty dziennej miesiąc zawsze słownie, np. w marcu 1825 r.
4. Pisownia określeń „wiek”, „rok”:
 - a) przed — rozwinięte, np. w wieku XVI, w roku 1928;
 - b) po — skrócone, np. w XVI w., w 1928 r.
5. W określeniach typu „w drugiej połowie”, „lata osiemdziesiąte” nie używa się cyfr.
6. Liczebniki:
 - a) zapis cyfrowy z oddzielaniem spacją rzędów wielkości, np. 1 234, 11 456, 234 567;
 - b) zapis cyfrowy z zastosowaniem skrótory: tys., mln, mld, np. 2 tys., 5 mln, 10 mld.

VII. Przypisy następują po tekście od nowej strony — tzw. przypisy końcowe (nigdy tzw. dolne, tj. pod fragmentami tekstu, do których się odnoszą). Numery przypisów umieszczamy w górnej frakcji, bez nawiasów, kropek itp., w wierszu z wcięciem akapitowym. Odsyłacze do nich w tekście umieszczamy w górnej frakcji; w przypadku zbiegnięcia się odsyłacza z przecinkiem, średnikiem lub kropką kończącą zdanie — przed tymi znakami (z wyjątkiem skrótory, np.: w. lub r.). W przypisach stosuje się skrótory takie jak w tekście oraz konwencjonalne skrótory łacińskie: *ibidem*, *idem*, *eadem*, *iidem*, *eaedem*, *op. cit.*, *loc. cit.* Można stosować też inne, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z objaśnieniem przy pierwszym zastosowaniu. Poprawkę, np. w błędnie wydrukowanym opisie bibliograficznym, zaznaczamy skrótorem [i.e.].

VIII. Opisy bibliograficzne.

1. Czasopisma: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł tekstu (kursywą), tytuł czasopisma w cudzysłowie lub skrót tytułu (jeśli występuje w poniższym wykazie, bez cudzysłowu), rocznik, rok wydania, numer lub zeszyt cyframi arabskimi, strony, np.: J. Michalski, *Publicystyka i parapublicystyka doby sejmu 1776 roku*, KH 105, 1998, 1, s. 21–64.
2. Serie wydawnicze:
 - a) tytuły zależne: tytuł serii kursywą, numer tomu cyfrą arabską, tytuł tomu kursywą, numer woluminu, zeszytu, części cyfrą arabską, miejsce i rok wydania, strony, np. *Acta Nuntiaturae Polonae*, t. 15: *Germanicus Malaspina (1591–1598)*, vol. 1: (1 XII 1591 – 31 XII 1592), wyd. L. Jarmański, Cracoviae 2000, s. 421–457;
 - b) tytuły niezależne: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł kursywą, miejsce i rok wydania, nazwa serii i numer tomu bez wyróżnienia, strony na końcu. W wypadku prac zbiorowych po tytule przywoływanego tekstu następuje po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych), tytuł opracowania zbiorowego pisany kursywą oraz inicjał imienia i nazwisko redaktora, np. J. Tyszkiewicz, *Brunon z Querfurtu*, w: *Z dziejów średniowiecznej Europy Środkowowschodniej*, red. idem, Warszawa 1998, Fasciculi Historici Novi, t. 2, s. 38–49.
3. Teksty zamieszczone w wydawnictwach ciągłych o charakterze wydawnictw zbiorowych traktujemy jak artykuły w czasopismach (tytuły wydawnictw w cudzysłowie), np. J. Staszewski, *Elekcja 1697 roku*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, z. 259, Historia, 28, 1993, s. 73–92. Jeśli książka ukazała się jako jeden tom (zeszyt) wydawnictwa ciągłego, to stosujemy następujący opis: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł kursywą, miejsce i rok wydania, tytuł wydawnictwa ciągłego w cudzysłowie, tomy, zeszyty i podobne informacje.
4. Biogramy w *Polskim Słowniku Biograficznym* traktujemy jak artykuły w wielotomowej pracy zbiorowej, np. M. Zgórnjak, *Haller Cezary*, PSB, t. 9, Wrocław 1960–1961, s. 250.
5. Stosujemy polskie określenia skrótowe: wyd., oprac., red. (nie pod red.).
6. Opisy bibliograficzne wtrącone do tekstu lub wywodu w przypisie zamykamy w nawiasie okrągłym.
7. Po incipitach prac wielokrotnie cytowanych nie umieszczamy trójkropka.
8. W opisach bibliograficznych prac opublikowanych w słowiańskich alfabetach cyrylickich stosujemy transliterację według normy międzynarodowej.
9. Opisy archiwaliów i rękopisów modernizujemy zgodnie z zasadami określonymi w *Instrukcji wydawniczej dla średniowiecznych źródeł historycznych* (Kraków 1925) oraz *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* (Wrocław 1953).
10. Opisy starodruków nie są modernizowane.

WYKAZ SKRÓTÓW

- AAN – Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ – *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie*
AP – Archiwum Państwowe
APH – „Acta Poloniae Historica”
ASWK – *Akta sejmikowe województwa krakowskiego*
ASWP – *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego*
BC – Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK – Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
BN – Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU–PANKr. – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR – Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW – Centralne Archiwum Wojskowe
CDS – *Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae*, Wrocław 1956–1964
CPH – „Czasopismo Prawno–Historyczne”
DN – „Dzieje Najnowsze”
KDKK – *Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej*, Kraków 1874–1883
KDM – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, Kraków 1876–1905
KDMaz. – *Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis*, Warszawa 1919
KDP – *Kodeks dyplomatyczny Polski*, Warszawa 1847–1887
KDW – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, Poznań 1877 nn.
KH – „Kwartalnik Historyczny”
KHKM – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH – *Monumenta Germaniae Historica*
MGH SrG – *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum*
MGH SS – *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*
MK – Metryka Koronna
MPH – *Monumenta Poloniae Historica*
mps – maszynopis
n. – i następna
nn. – i następne
OiRwP – „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit. – opus citatum
PH – „Przegląd Historyczny”
PL – *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, Paris 1878–1890
por. – porównaj
przyp. – przypis
PSB – *Polski Słownik Biograficzny*

- RDSG – „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red. – redaktor, redakcja
RH – „Roczniki Historyczne”
rkp. – rękopis
RWHF PAU – „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
– „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
– „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
– „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
– „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
– *Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności*, Kraków 1992–
- SDRE – „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*
- SH – „Studia Historyczne”
SIRIO – *Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obsęstva*
Sobótka – „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP – *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*
SSS – *Słownik Starożytności Słowiańskich*
St. Źr. – „Studia Źródłoznawcze”
sygn. – sygnatura
VL – Volumina Legum
wyd. – wydanie, wydał
z. – zeszyt
ZH – „Zapiski Historyczne”
zob. – zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylicznego	Transliteracja	Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylicznego	Transliteracja	Język
1	А а	A a	b bu m r s u	27	Р р	R r	b bu m r s u
2	Б б	B b	b bu m r s u	28	С с	S s	b bu m r s u
3	В в	V v	b bu m r s u	29	Т т	T t	b bu m r s u
4	Г г	G g	b bu m r s u	30	Ѡ ѡ	Ć ć	s
5	Д д	D d	b bu m r s u	31	Ќ ќ	Ķ ģ	m
6	Ђ ј	Đ đ	s	32	У у	U u	b bu m r s u
7	Ѓ ѓ	Ǧ ǧ	m	33	Ў ў	Ŭ ŭ	b
8	Е е	E e	b bu m r s u	34	Ф ф	F f	b bu m r s u
9	Ё ё	Ë ë	br	35	Х х	H h	b bu m r s u
10	Є є	Ê ê	u	36	Ц ц	C c	b bu m r s u
11	Ж ж	Ž ž	b bu m r s u	37	Ч ч	Č č	b bu m r s u
12	З з	Z z	b bu m r s u	38	Ѣ ѣ	Ď ě	ms
13	С с	Ŝ ŝ	m	39	Ш ш	Š š	b bu m r s u
14	И и	I i	b** bu m r s u	40	Щ щ	Ŝ ŝ	bu r u
15	І і	Ì ì	br** u	41	Ъ ъ	" "	b** bu r
16	Ї ї	Ï ï	u	42	Ы ы	Y y	br
17	Ј ј	Ǧ ǧ	ms	43	Ь ь	' '	b bu r u
18	Ў ў	J j	b bu r u	44	Э э	Ě ě	br
19	К к	K k	b bu m r s u	45	Ю ю	Û û	b bu r u
20	Л л	L l	b bu m r s u	46	Я я	Â â	b bu r u
21	Љ љ	Ľ ľ	ms	47	' '	' '	b bu m r s u
22	М м	M m	b bu m r s u	48	Г г	Ĝ ĝ	b** u**
23	Н н	N n	b bu m r s u	49	Ѥ ѥ	Ě ě	b** r**
24	Њ њ	Ŋ ŋ	ms	50	Ж ж	Ǻ ǻ	bu**
25	О о	O o	b bu m r s u	51	Ө ө	Ƒ ƒ	r**
26	П п	P p	b bu m r s u	52	У у	ÿ ȳ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.

** Występuje w dawnej pisowni.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne.

- W kraju
 - urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel./fax: (p-22) 828 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071–109628–270–11 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.

- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel./fax: (p-22) 828 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071–109628–270–11 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 2003 roku w kraju wynosi **16 zł** za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

- do 25 XI na I kw. roku następnego
- do 25 II na II kw.
- do 25 V na III kw.
- do 25 VIII na IV kw.

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel./fax: (p-22) 828 49 73. Również można je zamawiać we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00–068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, Poland
tel./fax: (p-22) 828 49 73
<http://www.semper.pl>

Commercial restriction for this copy: FOR SALE IN POLAND ONLY!